

## СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ КАК ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ КОНЦЕПЦИИ КОНТРОЛЛИНГА

**Аннотация** Статья посвящена контроллингу как составной части управления предприятием. Определено место контроллинга в системе управления предприятием как подсистемы. Определены задачи и сферы применения контроллинга. Раскрыта суть задач стратегического контроллинга. Обоснована необходимость внедрения контроллинга на предприятиях Украины.

**Ключевые слова:** контроллинг, управление, стратегия, концепция, цели предприятия, взаимосвязь системы.

## STRATEGIC MANAGEMENT AS A BASIS OF CONTROLLING CONCEPT FORMATION

**Summary.** The article is devoted to controlling as an integral part of enterprise management. The place of controlling in the enterprise management system as a subsystem is determined. The tasks and areas of application of controlling are outlined. The essence of the tasks of strategic control is revealed. The necessity of introduction of controlling in enterprises of Ukraine is substantiated.

**Key words:** controlling, management, strategy, concept, goals of the enterprise, interconnection of the system.

УДК 519.86

**Дума Л. В.**  
*аспірант кафедри економічної кібернетики та інформатики  
Тернопільського національного університету  
orcid.org/0000-0002-2388-270x*

**Duma L. V.**  
*Post-graduate Student of the Department  
of Economic Cybernetics and Informatics  
Ternopil National Economic University*

## ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ НА ОСНОВІ МЕТОДІВ ПРОГНОЗУВАННЯ

**Анотація.** На сучасному етапі регіонального розвитку держави, актуальним є прогнозування управління соціально-економічними процесами регіону, необхідність їх удосконалення з метою отримання ефективних інструментів для визначення основних орієнтирів і напрямів регіональної політики. Прогнози, які включають у себе наукове обґрунтування, повинні бути основними в планових рішеннях органів державної влади та в реалізації соціально-економічної політики на території регіону, визначати основні напрями його майбутнього розвитку, місце та роль у загальноукраїнському економічному просторі.

Процес формування сучасної системи прогнозування регіонального розвитку в Україні проходив в умовах масштабного державного перетворення та перевлаштування. Зміна політичного режиму і реформування економіки України, які розпочалися в 90-х роках, призвели до інверсії ролі території в системі державного управління. Регіони, які раніше мали сильно обмежені права в сільськогосподарській сфері, отримали право самостійно приймати політичні, економічні, соціальні, культурні та інші рішення.

**Ключові слова:** регіональний розвиток, методи прогнозування, регіон, соціально-економічний, моделі.

**Вступ та постановка проблеми.** Важливим етапом у системі стратегічного і тактичного планування, що дає змогу точніше орієнтуватися у складній економічній ситуації, є моделювання майбутнього розвитку регіону відповідно до визначених пріоритетів, тому потрібно знаходити оптимальні шляхи реалізації намічених цілей. Ключовими проблемами під час розроблення стратегій і програм розвитку виступають надійність прогнозів, зміна внутрішніх та зовнішніх умов функціонування регіональної економічної системи. Регіональна економіка не існує сама по собі і входить до складу систем більш високого порядку, тому її розвиток багато в чому залежить від стану економіки в світі та країні, який постійно знаходиться у динаміці, а нестабільність соціально-економічних процесів стає нормою розвитку сучасного суспільства [4]. У силу цих причин точно передбачити характер

змін і ступінь впливу всіх факторів в їх взаємозалежності практично неможливо. Класичним прикладом є сучасні процеси на світових ринках, які протягом чотирьох років важко було прогнозувати, а ступінь їхнього впливу виявилася суттєвою як для економіки України, так і для економіки окремих регіонів.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблеми вдосконалення державного управління на регіональному рівні, у тому числі шляхом використання методів прогнозування, розглядали у своїх наукових працях Ю.П. Алексеев, А.Н. Алісов, А.Л. Гапоненко, Ю.С. Дулиціков, Ю.С. Єршов, В.В. Кулешов, В.Н. Лаженців, В.Н. Лексин, П.А. Мінакір, М.М. Михеева, В.М. Орешин, С.В. Расвський, В.Ф. Уколов, В.І. Чалов, В.П. Чичканов, А.Н. Швецов та ін. [1].

До найбільш відомих зарубіжних авторів, які розглядали економічне прогнозування у різних аспектах і особливості

розвитку регіональної економіки, слід віднести У. Айзарда, А. Вебера, О. Гелмера, І. Гілбоа, Т. Гордона, Ф. Дентона, М. Кендела, К. Кернса, В. Леонтьєва, А. Льюша, К. Льюїса, Д. Моррелла, А. Райтс, Т. Сааті, Б. Спенсера, Г. Тейл, Д. У. Уінчирса, Д.Е. Ханка, Е. Янча та ін. [3].

Слід зазначити, що у своїх наукових роботах багато авторів здебільшого роблять акцент на методологічних засадах проведення прогностичних досліджень соціально-економічного розвитку країни у цілому, тоді як питанням практичного використання прогностичного інструментарію та регіональному аспекту приділяється значно менше уваги.

Здебільшого автори підкреслюють важливість прогнозування соціально-економічного розвитку держави, у тому числі відзначають значимість тієї ролі, яку виконують окремі регіони країни. Однак системні шляхи вирішення проблемних питань у літературі визначено не повною мірою. Окремі автори висловлюються з приводу потенційно можливих шляхів удосконалення системи прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів шляхом використання нового інструментарію, але при цьому акцентують увагу переважно на теоретичній частині, не розглядаючи належним чином особливості практичного використання пропонуваніх прийомів і методів прогнозування.

Метою дослідження є розроблення теоретико-методологічних і методичних підходів до вдосконалення системи прогнозування соціально-економічного розвитку регіону.

Предметом дослідження є методи прогнозування соціально-економічного розвитку регіону.

Об'єктом дослідження виступають управлінські процеси, що виникають між суб'єктами системи.

#### Результати дослідження.

Розроблення науково обґрунтованих короткострокових, середньострокових, довгострокових прогнозів, стратегій і програм соціально-економічного розвитку регіону є однією з найважливіших функцій органів регіональної виконавчої влади. Успішне виконання цієї функції багато в чому залежить від методології прогнозування соціально-економічної діяльності регіону й урахування особливостей територіального розвитку. Традиційні технології прогнозування регіонального розвитку, як показали результати дослідження, мають низку стримуючих чинників:

- недостатня діагностика системного взаємозв'язку соціально-економічних показників (населення, трудові ресурси, промисловість, сільське господарство, капітальні вкладення, доходи і витрати бюджету, фінансові ресурси та витрати, валовий регіональний продукт тощо) [5];

- істотне переважання інтуїтивних методів прогнозування над формалізованими;

- недостатня повнота і непослідовність вихідної статистичної інформації.

У підсумку результати прогнозування, особливо на довгостроковий період, мають елемент суперечливості. Виникає необхідність додаткового узгодження прогностичних розрахунків регіонального рівня для усунення невідповідностей. При цьому будь-яка зміна у сценарії прогнозування призводить до повторення трудомістких і неформалізованих процедур.

Важливими напрямками вдосконалення системи регіонального прогнозування повинні стати підвищення якості та повноти вихідних даних, що використовуються для проведення прогностичних розрахунків, а також оновлення технологій обробки, систематизації та аналізу ретроспективної інформації, на основі якої формується образ майбутнього.

Треба відзначити, що нині під час прогнозування переважно використовуються результати ретроспективного аналізу соціально-економічних умов регіонів за останні кілька років. Дані короткочасних спостережень дають змогу визначити досягнутий рівень розвитку регіонів, але не дають уявлення про динаміку цього рівня у середньостроковій і довгостроковій ретроспективі, не розкривають процеси, що мають глибоке історичне коріння, та здійснюють негативний або позитивний вплив на сучасний і майбутній розвиток. Це призводить до недооцінки наявних регіональних проблем, неефективного їх вирішення у реалізованих стратегіях і програмах розвитку.

Комплексне використання результатів ретроспективного дослідження з різною глибиною аналізу динаміки рівня соціально-економічного розвитку регіонів розширює можливості регіонального прогнозування.

Цей підхід дає змогу пов'язати проблеми поточного розвитку регіонів із проблемами, що мають глибоке історичне коріння, обґрунтувати систему заходів, спрямованих на зниження і запобігання негативному впливу подій минулого на сучасний та майбутній розвиток.

Удосконалення прогнозування шляхом широкого застосування економіко-математичних моделей поряд із методами експертних оцінок є перспективним напрямом. Досягнення цієї мети передбачає вирішення питань теорії, методології та методики системного математичного моделювання економічних процесів, розроблення комплексу моделей прогнозування соціально-економічного розвитку, відповідного інформаційного, математичного та програмного забезпечення прогностичних розрахунків.

Динамічно розвиваються інформаційні технології, які сьогодні дають змогу моделювати соціально-економічний розвиток регіону, який при цьому розглядається як складна динамічна система, що складається з безлічі підсистем, та володіють певними властивостями і мають власні цілі.

Соціально-економічна система регіону як об'єкт моделювання має такі особливості: [3]

- унікальність, наявні аналоги таких об'єктів значно відрізняються один від одного;
- складна взаємодія підсистем;
- недостатній рівень структурованості теоретичних і практичних знань про систему;
- різномірність підсистем;
- високий рівень динамічності;
- випадковість і невизначеність чинників;
- багатокритеріальних оцінок процесів, що протікають у системі.

Складність вибору однозначної оцінки визначається такими обставинами:

- наявністю великої кількості підсистем, кожна з яких виконує свої цілі й завдання;
- множинністю показників;
- відсутністю формалізованих критеріїв, що дають змогу адекватно оцінити досліджувані процеси в системі [6].

Істотно стримуючим чинником у цьому напрямі виступають проблеми, пов'язані з обмеженнями рівня розвитку наук економіки і математики як мови, що описує формальні відносини. На жаль, поки не створені адекватні формалізовані теорії, які дали б змогу повною мірою і системно використовувати накопичений емпіричний матеріал у прогностичних розробках. Набір відомих економічних фундаментальних законів також поки що недостатній для формалізації залежностей, що комплексно описують майбутній розвиток складних регіональних систем.

У цих умовах важливим напрямом наукових досліджень повинен стати системний аналіз економіки регі-

ону, у якому методологія математичного моделювання складних систем синтезується з досягненнями сучасної економічної теорії. Зусилля мають бути зосереджені на розробленні методів опису реальних економічних відносин у досліджуваній системі. Особливі труднощі представляють моделювання та на його основі прогнозування перехідної економіки. Внаслідок її еволюції кожен новий етап розвитку передбачає створення нової моделі, що базується на системному аналізі змінених економічних відносин. Нові економічні відносини описуються іншими змінними і співвідношеннями, які, як правило, вимагають використання більш досконалих математичних методів аналізу та моделювання.

Проведений у цьому дослідженні аналіз моделей прогнозування української економіки показав істотну різнобідність внутрішньої структури і логіки функціонування моделей, створених різними дослідницькими групами, що ускладнює їх порівняльність. Водночас не можна не відзначити той факт, що нині активно створюються не просто різні моделі, а й розвиваються різні підходи до моделювання регіональних економічних систем.

Існує багато економетричних моделей, творці яких основний акцент роблять на пошуку стійких кореляційних зв'язків, які спостерігаються між показниками. Водночас велика увага приділяється балансовим моделям [2], у яких описано економічні механізми регулювання, які замінюються дослідженнями траєкторій розвитку, допустимих із технологічного погляду.

Останнім часом великий інтерес викликають моделі, засновані на методах опису поведінки економічних суб'єктів, які постійно намагаються знайти нові засоби досягнення своїх інтересів в умовах постійно мінливої соціально-економічної системи

По суті, розглянуті моделі описують поки що різні ракурси складної економічної системи, у них використовуються різні набори понять та методів, і за рамками моделі залишаються невидимими значущі явища.

Проте продовження дослідницької роботи у цьому напрямі забезпечить основу для створення універсальних моделей, які легко настроюються для цілей прогнозування розвитку соціально-економічної системи будь-якої складності.

Нині в органах державної влади суб'єктів України існують проблеми забезпечення програмного забезпечення, необхідного для прогнозування. Часто це пов'язано з відсутністю нормативно-правових актів, що регулюють це питання. Кожен суб'єкт самостійно забезпечує процес прогнозування необхідним програмним забезпеченням, розроблення і супровід якого здійснюються за рахунок коштів регіонального бюджету.

Багато регіонів самостійно забезпечують розроблення необхідних програмних продуктів для підтримки прийняття рішень, у тому числі й програмного забезпечення процесу прогнозування соціально-економічного розвитку, що призводить до позитивних результатів [7]. Основний із них полягає у кінцевому підвищенні якості розроблюваних прогнозів. Однак подібний підхід у рамках усієї країни є нерациональним із фінансового погляду та допускає наявність різних методик прогнозування одних і тих самих показників у різних регіонах, а також поява цих проблем зводиться до прогнозування даних на рівні регіону і формує єдиний інформаційний простір.

Для вирішення зазначених проблем є доцільним створення й упровадження на території всіх суб'єктів країни єдиного інформаційно-аналітичного комплексу із залученням комерційних структур, які професійно займаються прогнозуванням. Подібний підхід буде відповідати

конкретним потребам органів державної влади регіонального рівня.

Фінансування запропонованого підходу за рахунок коштів регіонального бюджету буде виправдано, оскільки вартість розроблення єдиного програмного продукту буде істотно дешевше розроблення аналогічних продуктів на замовлення кожного регіону країни окремо. Крім того, наявність єдиного сховища даних по всіх регіонах України дасть змогу на регіональному рівні більш якісно здійснювати оцінку та контроль прогнозних індикаторів соціально-економічного розвитку окремих регіонів, а також оперативно отримувати систематизовану інформацію із досліджуваних напрямів у регіональному розрізі.

В умовах єдиного програмного забезпечення спрощуються процедури технологічного оновлення процесу прогнозування і впровадження пілотних проєктів спочатку в окремо взятому регіоні, а пізніше на території всіх регіонів України.

У рамках заходів щодо вдосконалення регіональної системи соціально-економічного прогнозування в Подільському регіоні вважаємо за доцільне внести пропозицію про створення на території регіону колегіального незалежного органу, призначення якого вбачається в консолідації зусиль регіональних органів державної влади, вищих навчальних закладів, представників промислового, аграрного та торгового секторів економіки, банківського сектору, спрямованих на вирішення проблемних питань прогнозної діяльності та обговорення цільових орієнтирів перспективного розвитку економіки регіону.

В умовах роботи комітету найбільш повною мірою може бути використаний потенціал вищих навчальних закладів у розробленні методології прогнозування, проведенні регіональних досліджень і здійсненні науково обґрунтованої експертної оцінки результатів прогнозної роботи, а також підготовки рекомендацій щодо вдосконалення регіональної системи прогнозування.

Участь представників базових секторів економіки і банківського сектору в обговоренні питань майбутнього соціально-економічного розвитку дасть змогу знайти найбільш оптимальні шляхи досягнення бажаних прогнозних параметрів, а також підвищить рівень їх зацікавленості в реалізації планових та програмних документів, розроблених на основі прогнозних розрахунків.

На підставі вищевикладеного сформулюємо пропозиції щодо вдосконалення регіональної системи соціально-економічного прогнозування на території регіонів України (табл. 1).

Реалізація комплексу перерахованих вище заходів щодо вдосконалення системи прогнозування соціально-економічного розвитку регіону дасть змогу, на нашу думку, підвищити якість розроблюваних прогнозів, а також забезпечить ефективне використання прогнозних розрахунків в управлінській діяльності регіональних органів влади.

**Висновки.** Хотілося б звернути увагу ще на один важливий момент, який має політичне забарвлення і негативно впливає на виконання прогнозних функцій: прогнозування як важливий елемент стратегування часто розглядається органами державної влади як ефективний інструмент у конкурентній боротьбі з іншими регіонами за залучення державної фінансової підтримки, інвестицій. У результаті в регіональних стратегіях ставляться надто амбітні цілі й завдання, які не підкріплені реальним потенціалом, а прогнозні розрахунки підлаштовуються під ці завдання.

Прогнозування в умовах реформування, переходу економіки на нові принципи функціонування, коли фак-

## Проблеми системи прогнозування соціально-економічного розвитку регіону та можливі шляхи їх вирішення

Основні проблеми	Можливі шляхи вирішення
<ul style="list-style-type: none"> <li>– документи регіонального рівня потребують актуалізації і конкретизації;</li> <li>– документи регіонального рівня істотно відрізняються як за складом, так за змістом</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>законодавством регіонального рівня важливо визначити: <ul style="list-style-type: none"> <li>– понятійний апарат;</li> <li>– перелік, склад і структуру прогнозних документів для кожного рівня державної влади;</li> <li>– відповідальність за підготовку документів та їх адекватність;</li> <li>– критерії оцінки якості прогнозів і процедуру контролю якості підготовки прогнозних документів</li> </ul> </li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>– незадовільна якість статистичної інформації і прогнозних розрахунків;</li> <li>– несумісність даних за різні періоди часу в силу появи нових показників, зміни методики розрахунків, розрахунок показників із запізненням понад рік;</li> <li>– недооблік даних тіньового сектору економіки;</li> <li>– недостатній рівень системності, комплексності та гнучкості прогнозних розрахунків, прогнозування ведеться за розрізненими групами показників без їх глибокої системної ув'язки;</li> <li>– непрозорість регіональних прогнозів</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– усунення проблем непорівнянності даних за різні періоди часу шляхом перерахунку органами статистики даних відповідно до нової методики, розроблення і застосування методик розрахунку прихованої економіки;</li> <li>– розроблення і широке використання економіко-математичних моделей, що описують багатосторонні зв'язки із соціально-економічними параметрами і дають змогу гнучко перебудувати систему зв'язків в умовах мінливої ситуації;</li> <li>– постійний моніторинг економічної ситуації в регіоні і публікація його результатів у ЗМІ, суспільне обговорення проєктів прогнозів із залученням експертів у сфері прогнозування</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>– недостатній рівень математичної формалізації залежностей;</li> <li>– комплексно описують розвиток складних регіональних систем;</li> <li>– різномірність інформаційно-програмного забезпечення прогнозної діяльності в регіонах;</li> <li>– вузьке коло організацій, що займаються прогнозуванням на комерційній основі</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– важливим напрямом наукових досліджень повинен стати системний аналіз економіки регіону, в якому методологія математичного моделювання складних систем синтезується з досягненнями сучасної економічної теорії;</li> <li>– розроблення на регіональному рівні єдиних вимог і стандартів до програмного забезпечення, використовуваному для цілей прогнозування регіональними органами влади;</li> <li>– залучення комерційних структур і науково дослідних інститутів, які професійно займаються прогнозуванням, до розроблення програмного забезпечення у регіонах;</li> <li>– ліцензування прогнозної діяльності і розвиток інституту комерційного прогнозування, а надалі – розгляд питання про можливий перехід до аутсорсингу в питаннях розроблення прогнозів</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>– відсутність можливості активної участі в розробленні стратегічно важливих для регіону прогнозних документів із боку представників науки, бізнесу, громадянського суспільства;</li> <li>– відсутність незалежного контролю з боку органів влади федерального рівня за якістю підготовки прогнозів</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– консолідація зусиль регіональних органів державної влади, вищих навчальних закладів, представників основних секторів економіки, банківського сектору, спрямованих на вдосконалення регіональної системи соціально-економічного прогнозування шляхом створення колегіального незалежного органу з питань стратегічного планування;</li> <li>– забезпечення незалежного контролю з боку федеральних органів влади</li> </ul>

Джерело: розроблено автором

тор невизначеності досить високий, – складне завдання. Проте регіони України поступово накопичують знання і досвід із питань регіональних прогнозних досліджень, у тому числі в умовах настання кризових явищ, що, своєю чергою, робить позитивний вплив на розвиток усієї системи стратегічного планування та державного управління.

Таким чином, удосконалення системи прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів має

здійснюватися комплексно і за участю органів регіонального рівня. Реалізація зазначених напрямів удосконалення, які зачіпають структурні аспекти ситуації, системи, принципи її функціонування та використання інструментарію, дасть змогу підвищити якість прогнозної діяльності та створить умови для прийняття органами державної влади стратегічно правильних й обґрунтованих рішень.

## Список використаних джерел:

1. Антохонова І.В. Методи прогнозування соціально-економічних процесів: навч. посіб. Улан-Уде: ВСГТУ, 2014. 212 с.
2. Бабешко Л.О. Основи економетричного моделювання: навч. посіб. М.: КомКнига, 2016. 432 с.
3. Дума Л.В. Деякі аспекти вдосконалення прогнозування соціально-економічного розвитку українських регіонів. Двадцять економіко-правові дискусії: матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. Львів, 2017. С. 38–40.
4. Buiak L.M. Mathematical models of general economic dynamics taking into account clusterization: monograph. Chernivtsi national Unt., 2016. 392 p.
5. Кугасенко А.А. Основи теорії і практики динамічного моделювання соціально-економічних об'єктів і прогнозування їх розвитку. К.: Вузівська книга, 2015. 392 с.
6. Светульников С.Г. Светульников І.С. Методи соціально-економічного прогнозування: підручник для ВНЗ: в 2 т. Т. I. СПб.: СПбГУЕФ, 2009. 147 с.

## СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА НА ОСНОВЕ МЕТОДОВ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ

**Аннотация.** На современном этапе регионального развития государства актуальными являются прогнозирование управления социально-экономическими процессами региона, необходимость их совершенствования с целью получения эффективных инструментов для определения основных ориентиров и направлений региональной политики. Прогнозы, которые включают в себя научное обоснование, должны быть основными в плановых решениях органов государственной власти и в реализации социально-экономической политики на территории региона, определять основные направления его дальнейшего развития, место и роль в общем экономическом пространстве.

Процесс формирования современной системы прогнозирования регионального развития в Украине проходит в условиях масштабного государственного преобразования и переустройства. Изменение политического режима и реформирование экономики Украины, которые начались в 90-х годах, привели к инверсии роли территории в системе государственного управления. Регионы, которые ранее имели сильно ограниченные права в сельскохозяйственной сфере, получили право самостоятельно принимать политические, экономические, социальные, культурные и другие решения.

**Ключевые слова:** региональное развитие, методы прогнозирования, регион, социально-экономический, модели.

## IMPROVEMENT OF SOCIAL-ECONOMIC DEVELOPMENT ON THE BASIS OF FORECASTING METHODS OF THE REGION

**Summary.** At the current stage of regional development of the state, the forecasting of the management of social-economic processes in the region is urgent, and the need for their improvement in order to obtain effective tools for determining the main guidelines and directions of regional policy. Predictions that include scientific justification should be central to the planned decisions of state authorities and the implementation of social-economic policies in the region, to determine the main directions of its future development, place and role in the national economy.

The process of forming a modern system of forecasting regional development in Ukraine took place under conditions of a large-scale state transformation and reorganization. The change in the political regime and reform of the Ukrainian economy, which began in the 1990s, led to the inversion of the role of the territory in the system of public administration. Regions that previously had very limited rights in the agricultural sector, received the right to make political, economic, social, cultural and other decisions on their own.

**Key words:** regional development, forecasting methods, region, socio-economic model.

УДК 434:330.341.1

**Думанська І. Ю.**

*кандидат економічних наук,  
доцент кафедри міжнародних економічних відносин  
Хмельницького національного університету*

**Dumanska I. Y.**

*Candidate of Economic Sciences,  
Associate Professor of International Economic Relations Department  
Khmelnytsky National University*

## СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В АПК

**Анотація.** У статті розглянуто сучасний фінансового забезпечення інноваційного процесу в АПК. Визначено його ключові тенденції з огляду на перерозподіл асигнувань по галузях. Досліджено показники результативності фінансування інноваційного процесу в АПК. Встановлено відповідність пріоритету вагомості частки у фінансуванні інноваційних розробок в аграрній галузі з-поміж інших та її рівень віддачі. Як результат, виявлено залежність від дотацій та трансферів не лише задоволення потреб у коштах АПК, а й науково-дослідного процесу загалом.

**Ключові слова:** фінансування, фінансове забезпечення, інновації, інноваційна діяльність, інноваційний процес, АПК, сільське господарство.

**Вступ та постановка проблеми.** Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки зумовлений необхідністю пошуку нових механізмів і методів взаємодії всіх учасників інноваційного процесу. Ключовим чинником активізації інноваційної діяльності є вирішення проблем відповідного фінансового забезпечення, зокрема функціонування ринку сучасних високоефективних

агротехнологій виробництва сільськогосподарської продукції.

У сучасних умовах економіки України можливості фінансового забезпечення інноваційних процесів, у тому числі й інноваційного оновлення технологій сільськогосподарського виробництва, обмежені, тому стає необхідним пошук ефективних інструментів фінансового забез-